

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านภูเขาแก้ว จังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้วิจัย : นางไอลดา ใจดีมีนิภาศ และคณะ

สาขาวิชา/คณะ : โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ : 2568

ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย : มิถุนายน พ.ศ.2568 ถึง เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2569

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านภูเขาแก้วที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ 2. เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ 3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านภูเขาแก้ว จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชน นักเรียน/นักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ทรัพยากรธรรมชาติ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1.ผลการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติพบพรรณไม้ที่มีศักยภาพพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้รวม 50 ชนิด โดยพบกลุ่มพืชสมุนไพรมากที่สุดร้อยละ 70 รองลงมาคือพืชเศรษฐกิจ ร้อยละ 56 พืชอาหารพื้นถิ่น ร้อยละ 46 พืชเชิงวัฒนธรรมร้อยละ 14 และพืชเชิงนิเวศ ร้อยละ 6 ตามลำดับ 2.การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ขั้นตอน คือ ร่วมสำรวจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล โดยใช้โครงสร้างเชิงระบบ 5 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการมีส่วนร่วม โครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ ภาคนามและสื่อ QR Code ผลผลิตศูนย์เรียนรู้พร้อมใช้งาน และผลลัพธ์การสร้างคามเข้มแข็งในการอนุรักษ์พรรณไม้ตามอัธยาศัยอย่างยั่งยืน 3.ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ พบว่า (3.1) ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.09 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า t-test เท่ากับ 27.74) และ (3.2) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ , การเรียนรู้ตามอัธยาศัย , การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

Research Title : The development of a learning center at the Botanical Garden to promote self-directed learning through community participation in Phu Khao Kaew Village, Chiang Rai Province.

Author : Mrs. Ailada Jaideemaneeekard

Faculty : Social Studies Program, Faculty of Education

Fiscal Year : 2568 Year of Research : June 2025 to June 2026

The objectives of this mixed-methods research were to: 1) study the natural resources of the Baan Phu Khao Kaeo community available for developing a botanical garden learning center, 2) develop the botanical garden learning center, and 3) evaluate the effects of developing the botanical garden learning center to promote informal learning through community participation in Baan Phu Khao Kaeo, Chiang Rai Province. The sample consisted of local wisdom experts, community leaders, residents, and students. The research instruments included a natural resource interview form, focus group discussion records, an achievement test, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test, and content analysis.

The research findings revealed that: The study of natural resources identified 50 plant species with the potential to be developed as learning resources. Medicinal plants constituted the largest group (70%), followed by economic plants (56%), local food plants (46%), cultural plants (14%), and ecological plants (6%), respectively. 2) The botanical garden learning center was driven by a 4-step community participation process: exploring, planning, implementing, and evaluating. This was structured within a 5-component systems approach comprising inputs, participatory processes, physical learning sites with QR code media, functional outputs, and sustainable informal conservation outcomes. 3) The evaluation of the center development indicated that: (3.1) learners achieved significantly higher post-test scores than pre-test scores at the .05 level ($\bar{X}$ = 28.28, S.D. = 6.09, t = 27.74), and (3.2) participants expressed the highest overall satisfaction with the learning center ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.63).

Keywords : Botanical Garden Learning Center, Informal Learning, Community participation